

169. Megyaszó, Harangod-ér
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, H

A miskolci Herman Ottó Múzeum 2001 májusában terepbejárást végzett a Harangod-éri tervezett duzzasztó területén. A Megyaszótól D-i irányban 1600 m-re található, a Harangod-ér és a bal partjához csatlakozó patak összefolyásának, a Fenyér-dűlő, a Szerelem-völgy és a Kerek-tábla dűlőkben.

A vizsgált terület nagyobbik részét rét, fűzes, valamint igen magasra nőtt sűrű gabona fedte. A tervezett duzzasztást É-ről határoló dombok D-i, szántott lábánál, valamint a Harangodba É-ről becsatlakozó patak és a Szerelem-völgyben a Harangod irányába lefutó patak összefolyása által határolt D-i fekvésű domboldalon, szintén szántásban, egy-egy igen intenzív felszíni leletek által jelzett régészeti lelőhelyet találtunk.

Szerelem-völgy: a két patak által közbezárt régészeti lelőhely viszonylag kicsi, legnagyobb kiterjedése 150×90 m, alapterületen 10329 m². Területén közepes leletsűrűségben kerültek elő 9. századi, valamint őskori kerámiatöredékek.

Fenyér-dűlő: a Harangod-ér Fenyér-dűlővel határos partján található egy D-i fekvésű domb lábának egy közvetlen a vízparton lévő sávjában. A régészeti leletek a felszínen igen keskeny sávban jelentkeznek, de mintegy 1200 m-en át folyamatosan követhetőek. A lelőhely szélessége sehol sem éri el a 100 m-t, területe 71602 m². A régészeti lelőhelyen egy neolit település maradványai találhatóak. Ny-i végét nem tudtuk pontosan meghatározni, ugyanis az ott található, magasra nőtt gabona ezt nem tette lehetővé. A leletek a lelőhely K-i végében folyamatosan, közepes leletsűrűségben, a lelőhely közepétől, annak jelenleg ismert Ny-i végéig pedig igen nagy felszíni leletsűrűséget mutatva, helyenként a környezettől markánsan elkülönülő foltokban találhatóak meg.

PUSZTAI TAMÁS

170. Mesteri, Intapuszta temető
(Vas megye) Rő, Á, Kk, Kú

2001. augusztus 6–18. között a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskola Történelem Tanszéke régésztechnikus szakirányú képzése 15 hallgatójával hitelesítő ásatást végeztem a területen. Holéczy Zoltán celldömölki orvos kutató itt 1941-ben a Magyar Nemzeti Múzeum megbízásából.³ Miután rajzairól hiányzik a méretarány, írásai pedig önellentmondásosak – szükségesnek ítéltük a feltárást.

Egy 78 m hosszú, 2 m széles kutatóárkot húztunk a temető kiterjedését és Holéczy hajdani feltárási helyét tisztázandó, eredményeit ellenőrizendő. A temető É-i szélét sikerült meghatározni, miközben 53 sírt tártunk

fel. Megállapítottuk, hogy a templom körüli temető az Árpád-korban (11. század vége–12. század eleje) indul, és a 17–18. századig volt használatban. Némely Árpád-kori sírok mellékletei voltak: gyűrű, S-végű karika, gyöngyök, vaskés. A késő középkori–kora újkori temetkezések mellékletei: párta, ruhakapcsok, és gombok.

A középkori templomnak csak szétdúlt köveit találtuk meg, kiszedett falárkokat sem konstatáltunk, ahogy Holéczy kutatóárkainak helyét sem. Ugyanakkor a Holéczy által említett római kori épület egyik helyiségeinek nyomait (járószint) – meglehetősen töredékes állapotban – sikerült megfigyelni.

A feltáró munkát a MÁVÉPCELL Kft. (Celldömölk), a Berzsenyi Mgtsz (Egyházashetye) és a Mesteri Önkormányzat támogatta.

ILON GÁBOR

171. Mezőcsát, Szőke-hát
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, V

A dűlőben leltárkönyvi és adattári adatok alapján valószínűsített régészeti lelőhelyek, valamint a Csörsz-árok állapotának meghatározása érdekében végeztük 2001 októberében a terület felszíni régészeti vizsgálatát.

A kutató terület Mezőcsáttól É-ra, Igricitől Ny-ra található a Burok-halom melletti Burok-völgy és a Matola (Matata)-ér találkozásánál, a Szőke-hát-dűlőben. A két egykori vízfolyás medre által K-ről, É-ről és Ny-ról közbezárt, markáns dombhát – Szőke-hát – gerince ÉNy–DK tájolású.

Terepbejárásumkorán a Csörsz-árokknak már nem találtuk meg a felszíni nyomait, azt a mezőgazdasági művelés teljesen eltüntette. A vizsgált területen azonban négy intenzívebb és kettő kisebb intenzitást mutató, bronzkori és késő vaskori felszíni leletelőfordulást dokumentáltunk. Mindezek alapján a tervezett bányaterületen egy nagyobb kiterjedésű őskori település található. A település belső tagolását a területet a helyszíni szemle időpontjában sűrűn fedő gyom és napraforgó torzsák miatt nem lehetett tökéletesen meghatározni.

Munkatársak: Hellebrandt Magdolna, Csengeri Piroška, Csáki Csilla, Kozmáné Bányi Judit, Tóth Edina, Arnóczki Krisztina.

PUSZTAI TAMÁS

172. Mezőszemere, Kismari-fenék
(Heves megye) N

A lelőhely Szihalom község D-i határában, a Szihalmot Mezőszemerével összekötő műút K-i oldalán, egy Ny–K irányú földút nyomvonalán található. A régészeti jelentőségű terület az M3 autópálya nyomvonalán végzett terepbejárások során vált ismertté, kutatására az autópálya építését megelőzően, 1995–1997. között került sor. 1995–1997. között csak az autópálya nyomvonalát kutattuk meg, a lelőhelyet érintő egyéb létesítmények területét nem vizsgálhattuk meg alap-

3 KISS GÁBOR: Vas megye 10–12. századi sír- és kincsleletei, Szombathely, 2000.

san. Így az autópálya D-i sávja mentén húzódó földút kutatására sem volt lehetőségünk, ugyanis az úton rendszeres forgalom zajlott. A földút kiváltására csak 2001-ben, az autópálya tényleges megépítését követően kerülhetett sor. Az út területén azonban, a lelőhely térségében, el kellett végezni a korábban elmaradt megelőző feltárást.

A 8 m széles és 150 m hosszú lehumuszolt útszakaszon egy kb. 1200 m² területű, közepes fedettségű régészeti lelőhely került napvilágra.

A mentési munkálatokat 2001. október végén kezdtük el, de a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt hamar, három hetes munka után be is kellett fejeznünk az ásatást. Célunk elsődlegesen az volt, hogy legalább a humuszolás után előkerült sírokat kimentsük, és ez sikerült is. A lelőhely már ismert késő császárkori-kora népvándorlás kori temetőjéből egy újabb sírcsoport négy sírjának feltárása történt meg. A téglalap alakú, sarkos sírgödrökben nyújtott helyzetben, fejjel D felé fektetett halottak voltak eltemetve. Koporsóra utaló nyomokat minden sírnál meg tudtunk figyelni. A temetkezések egy sír kivételével bolygatatlanok voltak. A bolygatott – és minden bizonnyal kirabolt – férfi sírban fegyvereket, tört, lándzsát és övveretet találtunk. A női sírokból viszonylag kevés ékszert, gyöngyöket, csüngőt, karpercet, de több viseleti és használati tárgyat, mint fibulákat csatokat, késeket helyeztek. A mellékletek között a halott lábához tett agyagedény volt a jellemző, de sírokból római pénz és ezüst tükör is előkerült.

Az ásatás anyagi fedezetét a Nemzeti Autópálya Rt. biztosította.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ – ÁCS CSILLA

173. Mezőzombor, Községi temető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, Sza

2001. szeptember 10. és október 1. között a miskolci Herman Ottó Múzeum részéről leletmentő feltárást folytattunk Mezőzomboron a községi temetőben, a temető-domb temetésre eddig még fel nem használt részében.

Ásatási felületünk kb. 315 m² volt. 1. szelvényünket Kalicz Nándor és Koós Judit 2000. évi feltárási szelvényéhez kapcsolódva jelöltük ki, 2. szelvényünket pedig a temető főútjának átellenes (DK-i) felén. A 2000. és a 2001. évi felületek közvetlenül az utoljára kialakított sírhoz kapcsolódtak. A felületek sarkait GeodCad Földmérő, Talajvizsgáló és Tervező Iroda Kft. munkatársai bemérték.

Az ásatás során 72 objektum került elő. Közülük 12 sírt, egy kemencét, egy házfoltot továbbá 57 gödröt és oszlophelyet bontottunk ki.

Feltártuk a neolitikus tiszadobi csoport gödreit és 3(4?) sírját, a bükki kultúra 1(2?) temetkezését, illetve szórvány anyagát; a rézkori tiszapolgári kultúra településgödreit, a bodrogkeresztúri és badeni kultúrák szórványanyagát; a kora bronzkori (Nyírség kultúra?) gödreit, a füzesabonyi kultúra 7 temetkezését; valamint ko-

ra császárkori település gödreit, egy kemencét illetve egy ház fele részét.

Az ásatás kiemelkedő objektumai voltak: a bükki kultúra késő fázisának (Lichardus-féle Bükk C) edény-mellékletes temetkezése (21/A objektum), a tiszadobi csoport spondylus ékszemmelékletes, egy esetben edénnyel is ellátott sírjai (48., 49. és 62. objektumok), a tiszapolgári kultúra néhány településgödre, valamint kettő, kora császárkori, eltemetett kutyák csontvázait tartalmazó gödör (15. és 20. objektumok).

A feltárást folyamán az állatcsont-anyagon kívül okker-, és faszémintákat is vettünk.

Megjegyzendő, hogy a domb hosszú ideig tartó használatára miatt a későbbi korok objektumai jelentősen megbolygatták a korábbi időszakból származókat, ami a leletanyag nagymértékű keveredését idézte elő. A modern temető dombjának már csak igen kis része nincs használatban (spondylus mellékletes neolitikus sírok közelében), mely a következő évben feltárható lenne, és feltárással érdemes. A domb egy hosszabb, egykori vízparton húzódó dombvonulat része, melynek a temetőn kívüli (ÉK felé eső) részein is intenzív településnyomok figyelhetők meg a szántásban.

Az ásatás leletanyaga a miskolci Herman Ottó Múzeumba került.

CSENGERI PIROSKA – PATAY RÓBERT

174. Miskolc, Avas, Tűzköves

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

2001. augusztus 6. és október 2. között feltárást végeztünk a 11677. hrsz. szőlőtelken az őskori kovabánya lelőhelyén. A régészeti védett területen az 1988–1989-ben talált középső paleolitikus telep további részleteit sikerült feltárni. Az ősember a jelenlegi felszín alatt 1 m mélységben található kovapadot tűz segítségével illetve nagyméretű ütőkövekkel fejtette, és nyerte ki a néhány cm átmérőjű, jól megmunkálható kalcedo-darabokat.

Egészen különleges eredmény, hogy itt a fejtés törmelékanyagában mellett jellegzetes típusos paleolitikus, illetőleg kőszerszámok is előkerültek.

RINGER ÁRPÁD

175. Miskolc, Felsőhámosi Szeleta-barlang

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

2001. augusztus 13. és augusztus 11. között kisebb sztratigráfiai szelvényezést végeztünk a Szeleta-barlang bejáratában és az előcsarnokban.

A munka célja sztratigráfiai-paleontológiai, valamint C¹⁴ minták vétele volt elsősorban. Ez a kisebb feltárást az 1999-től folyó 0044/1999. számú „Magyarországi bükkhegységi Szeleta-, és Aurignati-kultúra revíziója, összehasonlító régészeti, kronológiai és paleo-humánökológiai vizsgálatok alapján” című Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat keretében történt.

RINGER ÁRPÁD